

PARMENTIERS DIERENGIDS

van het Museum aan de Stroom

---

eerste druk

PARMENTIERS
DIERENGIDS

BĀI

INHOUD

Inleiding	7
Het Ei	8
1. Zoogdieren	
<i>a. Landzoogdieren</i>	9
<i>b. Zeezoogdieren</i>	
2. Reptielen	
3. Amfibieën	
4. Vogels	
5. Vissen	
6. Weekdieren	
7. Insecten	
8. Fabeldieren	
Besluit	155

Landzoogdieren

Tot de landzoogdieren behoren de bekendste dieren zoals honden, katten, paarden, olifanten enz.. Het is een grote familie die overal ter wereld vertegenwoordigd is, behalve op Antarctica.

Zoogdieren danken hun naam aan het feit dat de jongen bij hun moeder drinken. Verder zijn de longen en poten hun algemene kenmerken. Alle landzoogdieren hebben 4 poten.

In deze geselecteerde MAS-objecten zijn landzoogdieren van alle continenten vertegenwoordigd, zelfs een Noord-Amerikaanse exoot in Nieuw-Zeeland.

Gestileerd aardvarken *Orycteropus afer*

Dit maskeropzet bevat een amalgaam van dieren. We herkennen een antilope, een schubdier en een aardvarken. Dit laatste dier is een rare snuiter. Het heeft ezelsoren, een weinig behaarde huid en een varkenssnuit. Ook heeft het een stel stevige klauwen. Genetisch is het een ver familielid van de olifant en de zeekoe. Zijn favoriete voedsel bestaat uit termieten en mieren.

Het aardvarken is een schuw nachtdier dat het liefst alleen leeft. Het heeft een uitstekende reukzin en hoort erg goed, maar ziet heel slecht. Zijn belangrijkste vijanden zijn jachthonden, luipaarden, leeuwen en pythons.

Voorkomen: In heel Afrika ten zuiden van de Sahara.

AE. 1956.0015.0002

Amerikaanse bizon *Bison bison*

Het symbool van de oorspronkelijke bewoners van Noord-Amerika was rond 1875 bijna uitgestorven door vooral massale slachtpartijen van de blanke kolonisten. Voor de indianen van de Grote Vlakten namen (en nemen) bizons een bijzondere plaats in in hun cultuur. Ze dienden als voedsel, voor kleding, gereedschappen, om tenten mee te bouwen en ze hadden (hebben) een spirituele betekenis.

Bizons zijn de grootste zoogdieren in Noord-Amerika. Stieren kunnen tot één ton wegen en 180 cm groot (schouderhoogte) worden. Vrouwelijke bizons wegen maximaal 500 kilo en kunnen 150 cm groot worden. Deze dieren eten vooral grassen, onkruid en de bladeren van planten. Daarmee zijn ze zo'n negen tot elf uur per dag bezig. De eetgewoonten van bizons zorgen ervoor dat de variatie aan grassen en planten behouden blijft of na een bosbrand weer terugkeert.

President Theodore Roosevelt zorgde mede voor de bescherming van de bizon. In 1883 trok hij nog naar South Dakota om te jagen op bizons. Maar na een paar jaar in het westen van de VS te hebben verbleven veranderde hij in een natuurbeschermmer. Hij richtte samen met William Hornaday de ‘American Bison Society’ op om het uitsterven van de bizons te voorkomen. Tegenwoordig komen er in alle staten van de VS weer bizons voor, behalve in Hawaï uiteraard. Men schat hun aantal op ongeveer dertigduizend exemplaren.

Het Yellowstone National Park is de enige plaats in de VS waar de bizons sinds de prehistorie onafgebroken geleefd hebben. De bizons die er nu voorkomen zijn de rechtstreekse nazaten van de bizons die eeuwen geleden op de prairies rondwandelden. In 2015 telde de kudde bizons van Yellowstone bijna vijfduizend dieren.

Voorkomen: In de nationale parken van de VS en Canada.

VM. 2004.0509.001

Gestileerde antilopenkop als masker

Cephalophinae, Hippotraginae en Antilopinae

Antilopen zijn een grote groep hoefdieren die behoren tot de familie der holhoornigen. Antilope kan men beschouwen als een verzamelnaam voor alle holhoornigen die geen rund, schaap of geit worden genoemd. Hierbij horen de sierlijke impala's, de springbokken, maar ook de statige oryxen en de, in natuurdocumentaires over Afrika, alomtegenwoordige gnoes.

Antilopen zijn kieskeurige eters. Ze verorberen meestal bladeren, knoppen, gras en groene scheuten. In Afrika en Azië zijn ze geliefde prooidieren voor leeuwen, tijgers en krokodillen.

Voorkomen: Meest voorkomend op de steppen en savannen van Afrika, Arabië, Centraal-Azië en India. Enkel soorten leven ook in woestijnen of in dichte regenwouden.

AE. 1964.0041.0003

Figuur met een buffelmasker *Syncerus caffer*

Dit Afrikaans beeld toont een kafferbuffel of Afrikaanse buffel. Het dier is een van 'De Grote Vijf', maar heeft een kwalijke reputatie. Hij is humeurig en onvoorspelbaar. De kafferbuffel kan gevaarlijk zijn voor jagers en toeristen die te dichtbij komen. Jaarlijks zijn er dodelijke ongevallen met deze dieren.

Het is een groot en sterk dier met korte poten, een gespierde nek en een grote kop met een brede snuit en grote oren. Het gezichtsvermogen van de kafferbuffel is vrij slecht ontwikkeld, en het gehoor matig, maar het dier heeft een sterke reukzin.

Voor een volwassen kafferbuffel zijn enkel leeuwen gevaarlijk, alhoewel in onderlinge confrontaties regelmatig ook de leeuwen het onderspit delven. Luipaarden en gevlekte hyena's vormen een bedreiging voor kalveren.

Voorkomen: In het grootste deel van Afrika ten zuiden van de Sahara.

AE. 1955.0036.0042

Carrouselpaard *Equus ferus caballus*

Het carrouselpaard en de traditie van paardenmolens gaan voor West-Europa terug tot in de 11de eeuw. Kruisvaarders zagen in het Midden-Oosten voor het eerst ruiters in manden, opgehangen aan balken en draaiend rond een centrale paal. Soldaten oefenden zo in bewegend vechten.

Het woord carrousel is afgeleid van het Italiaanse 'garosello' en het Spaanse 'carosello', wat 'klein gevecht' betekent. In Europa werd dit al snel een gesmaakte attractie die zelfs Lodewijk XIV kon boeien.

In de loop van de 19de eeuw doken paardenmolens steevast op bij festiviteiten. Ze werden vooral gebouwd in Engeland en Oost-Europa. Deze carrousel hadden geen draaiende vloer. De (houten) paarden waren bovenaan bevestigd en draaiden rond. Ze hingen schuin door de middelpuntvliedende kracht tijdens het draaien. In de volksmond kregen deze molens de naam 'flying horses'. Paarden maar ook mensen trokken deze molens voort.

Grote orgels deden eind 19de eeuw hun intrede als muzikale omlijsting van de carrousels. Onder meer in Antwerpen, bij de familie Decap, begon men vanaf 1902 succesvol draaiorgels te bouwen.

Tegenwoordig zijn kermissen minder in trek. Niettemin is nu nog steeds de paardenmolen vaak de eerste kennismaking voor kinderen met de kermis.

Voorkomen: In Europa en het volledige Amerikaanse continent
MFA. 1988.004

Chimpansee uit Ivoorkust *Pan troglodytes*

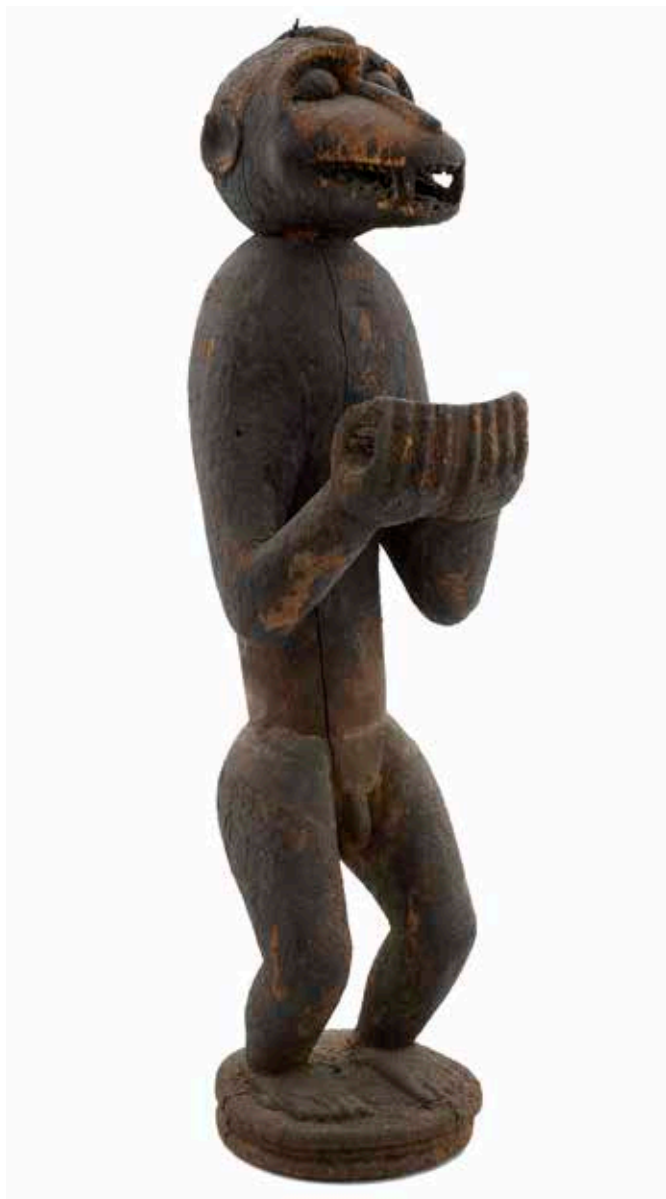
In gans West-Afrika is deze mensaap, die het dichtst bij de mens aanleunt, een bedreigde diersoort. In 2017 organiseerde Ivoorkust een congres met ongeveer 200 specialisten om de laatste populaties van deze primaten te beschermen.

Volgens 'The Wild Chimpanzee Foundation' zijn er nog ongeveer tweeduizend chimpansees in Ivoorkust. In 2002 leefden er nog zo'n 12.000 van die mensapen in het land.

De snelle vermindering van het aantal chimpansees wordt voornamelijk veroorzaakt door de grote ontbossing en verstedelijking van het land. Het grondgebied van Ivoorkust bestond in 1960 nog voor 78 procent uit bossen, tegenwoordig is dat slechts 13 procent.

De sterke groei van de cacao productie maakt dat het leefgebied van de chimpansees snel kleiner wordt. Ivoorkust is momenteel de grootste producent van cacao ter wereld. Tenslotte is stroperij nog steeds een groot probleem.

Voorkomen: Ivoorkust
AE. 1962.0048.0001

Grommende coyote *Canis latrans*

De coyote of prairiewolf is een neef van de wolf, maar een stuk kleiner en lichter. Het leeft in kleine groepen of solitair in de prairie.

Het voedsel van de coyote bestaat voornamelijk uit konijnen en andere knaagdieren en is daardoor zeer nuttig voor de landbouw. Verder is hij niet kieskeurig want hij eet ook slangen, insecten, bessen en gras. Zelfs katten en kleine honden staan op zijn menu.

Voorkomen: algemeen verspreid in Scandinavië, in Centraal- en Oost-Europa, in Siberië tot en met Kamsjatka, in Mongolië en Noord-China, in Canada en het noorden van de VS. Tenslotte ook enkele exemplaren in Nieuw-Zeeland.

VM. 2004.0490.001

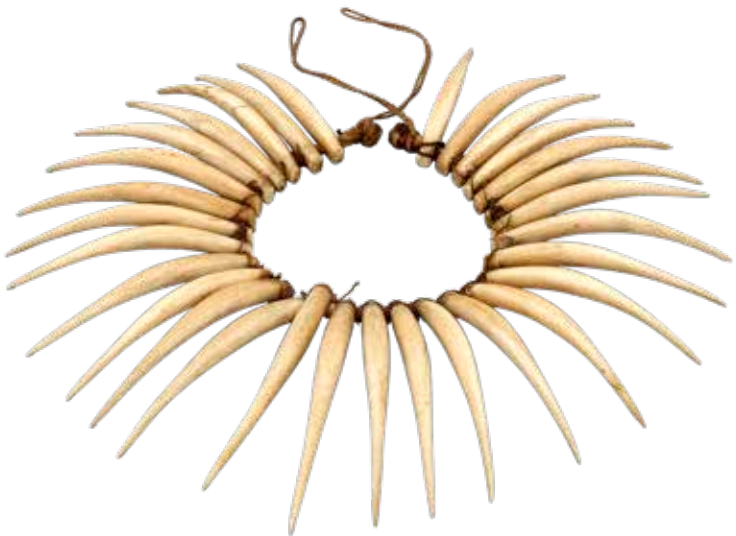

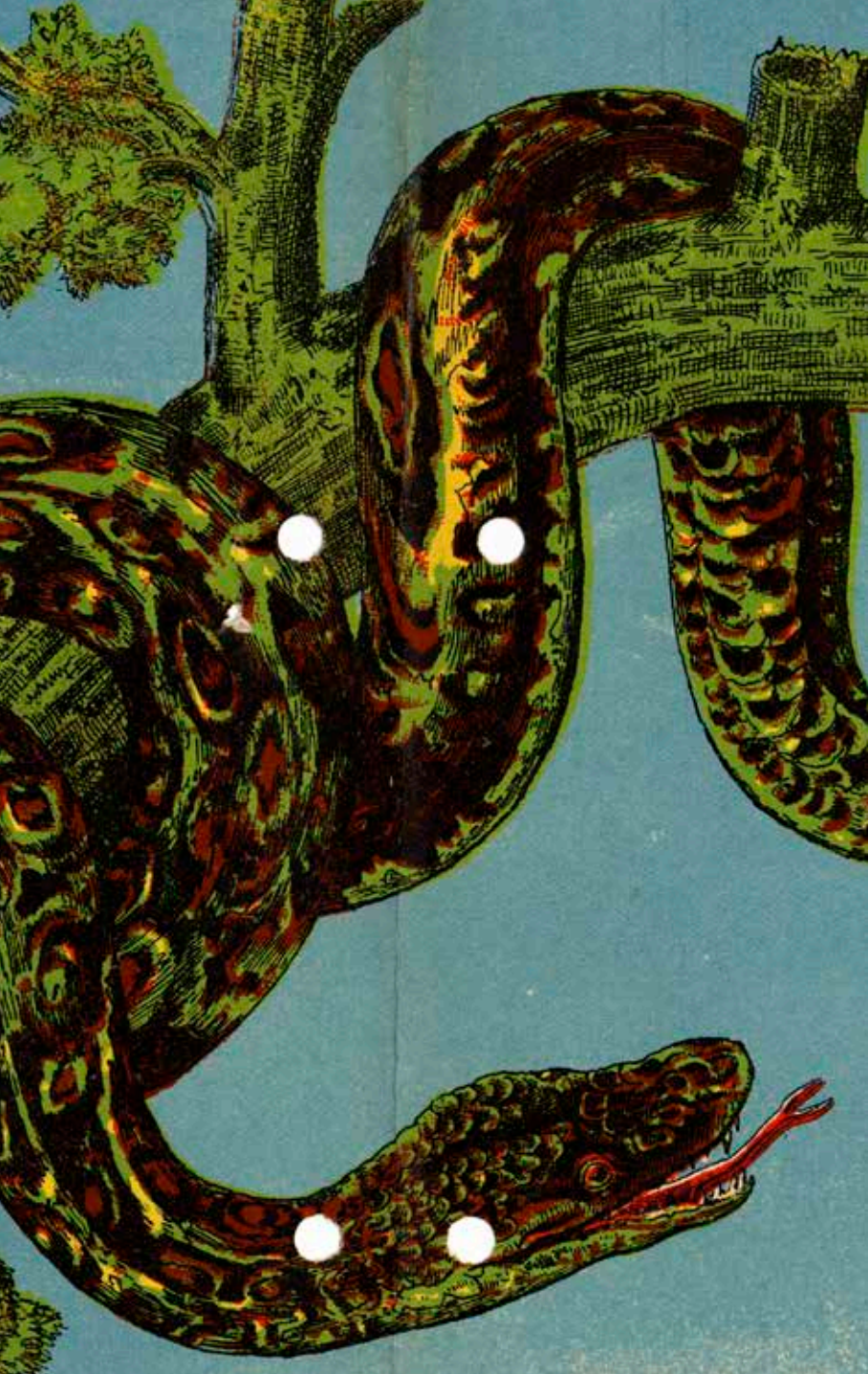
Potvisstanden uit Fiji *Physeter macrocephalus*

Tijdens de tweede helft van de 19de eeuw zeilden Amerikaanse en Europese walvisschepen zelfs naar de Stille Oceaan om walvissen te jagen. Onder deze invloed begon ook de lokale bevolking van de Fiji- en de Tonga-eilanden deel te nemen aan de walvisvangst. Enkele walvisstations werden op de eilanden ingericht om de 'blubber' tot olie te verwerken. Tandens van de potvissen zullen zo bij de inwoners van Fiji terecht zijn gekomen. Op deze wijze zal vermoedelijk dit sieraad tot stand zijn gekomen.

Voorkomen: wereldwijd in alle oceanen, en ook in de Middellandse Zee.

AE. 1077

Reptielen

Reptielen behoren tot de koudbloedige gewervelde dieren. Zij komen voor over gehele wereld, behalve in de poolgebieden en het hooggebergte. Er bestaan meer dan 10.200 bekende levende soorten.

Vaak zijn de fossielen van de vele uitgestorven reptielen goed gekend. Vooral de sauriërs zijn bij groot en klein populair. Een belangrijke uitgestorven groep zijn de vliegende reptielen zoals de pterosauriërs. Deze dieren domineerden tot miljoenen jaren geleden het luchtruim.

Groene hondskopboa *Corallus caninus*

Dit dier is een grote groene slang uit de familie reuzenslangen die voorkomt in delen van Zuid-Amerika. Ze kan tot twee meter lang worden en heeft een forse lichaamsbouw. Kenmerkend voor deze soort zijn de brede kaak en schedel. Het is een niet giftige wurgslang.

De habitat van de boa zijn de tropische regenwouden. De slang is een typische boombewoner, die zich oprolt op een tak om zo prooidieren te verschalken. Overdag rust de boa, maar 's nachts jaagt ze op vogels en vleermuizen. Ook hagedissen en kleine zoogdieren staan op het menu. Het reptiel is vrij snel zowel aan land als in het water.

Voorkomen: In noordoostelijk Zuid-Amerika.

VM. 2004.0481.001

